

Nej till radioaktivt avfall i Forsmark

I Forsmark i Östhammars kommun finns sedan 1998 i farligt radioaktivt avfall under vattenytan i en jättelik sprängd och urgröpt bergsal, mycket poröst urberg är bortforslat. Inom kort ska kommunen besluta om att tillåta eller säga nej till fortsatta sprängningar för att utöka förvaret av låg- och medelaktivt radioaktivt avfall (SFR) – se faktaruta. Detta inför ett kommande regeringsbeslut. Om kommunen säger nej utgår Gröna Kvinnor från att regeringen också säger nej, även om kommunen säger ja.

Mark- och miljödomstolen (MMD) vid Nacka Tingsrätt yttrade sig till regeringen den 13 november 2019 om SKB:s – Svensk Kärnbränslehantering AB:s – ansökan att lägga all radioaktiv rivningsavfall från svenska kärnkraftverk i ytterligare ett förvar för låg- och medelaktivt avfall i Forsmark, ett så kallat slutförvar. Domstolens bedömning är att ”den sökta verksamheten kan tillåtas”. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har också yttrat sig positivt till regeringen. Domstolens och SSM:s yttranden ligger nu till grund för ett regeringsbeslut.

Det är Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB), som ägs av de svenska kärnkraftsföretagen, som svarar för hantering och slutförvaring av kärnavfall och använt kärnbränsle. Forsmark, som SKB vill ha som ”begravningsplats”, ligger vid Östersjön i Roslagens norra skärgård.

Det radioaktiva mycket farliga avfallet, låg- och medelaktivt använt kärnbränsle, innebär stora risker för människor, djur, natur, luft och inte minst vatten om det kommer lös, sipprar ut. Detta både på grund av strålning och innehåll av tungmetaller. Eftersom kärnavfall måste hållas i slutet förvar under väldigt lång tid är frågan inte om det sipprar ut, utan när och hur mycket. Naturskyddsföreningen i Östhammar beskriver det ansökta förvaret som fördröjd havsdumping. Redan i nuvarande förvar har SSM konstaterat att radioaktivt avfall är ”felplacerat” och måste flyttas.

Gröna Kvinnor, en partipolitiskt fristående kvinnoorganisation som är en del av Milkas, Miljörelsens kärnavfallsekretariat, och SKL, Sveriges Kvinnolobby, har liksom andra miljöorganisationer i domstolsförhandlingar avstyrkt ansökan. Skälet är främst föreslagen plats, Gröna Kvinnor kräver att verksamheten ska flyttas till en säker torr plats med stillastående vatten, långt från viktiga vattendrag och utan kontakt med grundvatten. Detta för att nuklider inte ska kunna nå biota, människa, djur och natur.

Gröna Kvinnor anser att regeringen inte kan godkänna ansökan även på grund av dess brister vad gäller redovisning av en tillräckligt säker metod avseende utsläpp och utspädning av radioaktivt material till Östersjön. Konsekvenserna av det ingrepp i naturen som

Ewa Larsson och Kirsti Kolthoff, Gröna Kvinnor.

förslaget innebär, med fortsatt urgröpfung av havsbotten bestående av poröst urberg på ett stort område och ett havsdjup på flera hundra meter, har inte tillräckligt beaktats. Vi menar att försiktighetsprincipen ska gälla och fälla avgörandet, det vill säga avslå ansökan, alternativt kräva in mer underlag före ett ställningstagande.

Sedan Forsmark började planeras för slutförvar av kärnbränslen har mycket förändrats avseende klimatets förändringar och påverkan. Gröna Kvinnor undrar om FN:s Hållbarhets-

mål i Agenda 2030, beslutade i FN hösten 2015, har beaktats. Om den kunskap vi har i dag om spridning av radioaktivitet, tungmetaller och pågående klimatutveckling hade funnits 1983 menar vi att det inte är troligt att tillstånd hade getts av regeringen. Då gällande lagar beträffande uppförande och drift av en underjordisk anläggning för slutförvaring medgav dock ett tillståndsgivande. I dag har vi en helt annan kunskap och ett annat förhållningssätt till den ändliga resursen rent vatten.

Att det finns stora risker för befolkning och natur visar länsstyrelsens förslag till villkor i sina yttranden till MMD och SSM inom områdena farligt avfall, råvaror och kemikalier, luft och damning, buller, transporter, vibrationer, utsläpp till vatten, vattenverksamhet samt skydd av naturmiljö och påverkan på Natura 2000-områdets vattenmiljöer. Därav finner länsstyrelsen behov av ett kontrollprogram för yttre miljö i berörda Natura 2000-områden liksom kompensationsåtgärder för att kunna ersätta de skador som uppkommer på fiskevatten vid utfyllnad av havsområdet och utsläpp av kväve. Man menar att frågor om utsläpp till vatten och energihushållning bör sättas på provotid.

Gröna Kvinnor har också noterat att Östhammars kommun vill ha ett klagoröande av regeringen vem som har ansvaret för anläggningen när den enligt SKB:s förslag väl plomberats. Vi finner det mycket anmärkningsvärt att framtida ansvarsförhållande inte nämns.

Gröna Kvinnor ställer slutligen frågan hur domstolen och SSM kan vara positiva till SKB:s ansökan och ge tillstånd trots länsstyrelsens riskanalyser av viktiga natur- och kulturområden och ställer sig även frågande till länsstyrelsen hur man kan komma fram till slutsatsen att regeringen ska meddela tillåtlighetsvillkor ifråga om begränsad klimatpåverkan och frisk luft samt bevarande och utvecklande av naturmiljöerna i Forsmarksområdet.

Gröna Kvinnor säger med detta nej till att förvara ytterligare kärnavfall i Forsmark och menar att hela platsen bör omprövas för förvar. Vi utgår från att regeringen kommer att göra en helhetsbedömning inför sitt ställningstagande och lyssna på tvärvetenskaplig forskning.

*Ewa Larsson
Ordförande Gröna Kvinnor
Kirsti Kolthoff
boende i Österbybruk
Nyckelkvinna för Gröna Kvinnor i Uppsala län*

Svensk Kärnbränslehantering AB, SKB:s ansökan handlar om att få bygga ut anläggningen med ytterligare cirka 117 000 kubikmeter lagringskapacitet till att totalt rymma cirka 180 000 kubikmeter avfall till en kostnad av cirka 4 530 miljoner kronor. Om SKB får alla tillstånd beräknas anläggningen tas i provdrift år 2029.

Enligt SKB:s Plan 2019 från september i år beräknas kostnader från och med år 2021 för kärnkraftens radioaktiva restprodukter med underlag för avgifter och säkerheter åren 2021–2023.

Kan laddas ned på:

<https://www.skb.se/publikation/2493480/Plan+2019.pdf>